

HERMAN MELVILLE

MOBY DICK

Çeviri: CAN ÖMER KALAYCI

8. BASKI

 can
klasik

HERMAN MELVILLE
MOBY DICK

Can Klasik

Moby Dick, Herman Melville

İngilizce aslından çeviren: Can Ömer Kalaycı

Moby Dick

Bu kitap ilk kez 1851 yılında Harper and Brothers tarafından basılmıştır.

Bu çeviride kaynak alınan basım: Penguin Classics, 1988

© 2019, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2019

8. basım: Temmuz 2023, İstanbul

Bu kitabın 8. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Ayça Sezen

Editör: Seçkin Selvi

Düzeltili: Özlem Öztürk Tülü

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak uygulama: Furkan Pehlivan

Kapak baskı, iç baskı ve cilt: Vizyon Basımevi Kağıtçılık Matbaacılık ve Yayıncılık San. Tic. Ltd. Şti.

Beylikdüzü O.S.B Mah. Orkide Cad. No: 1/Z Beylikdüzü-İstanbul

Sertifika No: 28640

ISBN 978-975-07-4138-8

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25 Sarıyer/İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

HERMAN MELVILLE

MOBY DICK

ROMAN

İngilizce aslından çeviren

Can Ömer Kalaycı

♥can

Herman Melville'in Can Yayınları'ndaki diğer kitabı:

Kâtip Bartleby, 2019

HERMAN MELVILLE, 1819'da New York'ta doğdu. İhracatla uğraşan babası 1830'da iflas etti, iki sene sonra da öldü. Melville de amcasının çiftliğinde ve bir bankada çalıştıktan sonra, ağabeyinin yanında işe girdi. Ailenin başına geçen ağabeyi de tıpkı babası gibi iflas ettiğinde Melville için yeni bir hayat başladı. *St. Lawrence* isimli gemide kama-rotluk yaptı. 1838'de Lansingburgh Akademisi'nde mühendislik öğrenimi gördü. 1841'de *Acushnet* gemisiyle bir defa daha denizlere açıldı. On sekiz aylık bir yolculuğun sonunda gemi mürettebatıyla birlikte Marquesas Adaları'nda yerlilere tutsak düştü. Bu sırada yaşadıkları, insanın yeryüzündeki macerasının, tutkularının ve inançlarının anlamını ansiklopedik boyutlarda dramatize ettiği ve pek çoklarının Amerikan edebiyat tarihinin en mükemmel romanı kabul edilen *Moby Dick*'in düşünsel altyapısını oluşturdu. Önemli eserlerinden biri olan *Kâtip Bartleby* ilk kez 1853'te *Putnam's Monthly Magazine*'de yayımlandı. Melville 1891'de çok kısıtlı bir çevrenin tanıdığı adsız sansız bir yazar olarak öldü. 20. yüzyıla gelindiğinde keşfedilip klasik Amerikan romanının büyük isimlerinden biri olarak kabul gördü.

CAN ÖMER KALAYCI, 1963'te doğdu. İstanbul Amerikan Robert Lisesi ve Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi'ni bitirdi. Aynı fakültede Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları dalında uzmanlığını, doçentliğini ve 2003 yılında profesörlüğünü aldı. "Çocuk Alerjisi ve Astım" alanında yan dal uzmanlık eğitimini Hacettepe Üniversitesi ve New York State Üniversi-

tesi'nde tamamladı. 2000-2002 yıllarında iki yıl süreyle Harvard Üniversitesi'nde astım konusunda çalıştı. Halen Ankara'da serbest hekim olarak çalışmaktadır. Can Yayınları'ndan diğer çevirileri: *Baskerville'lerin Köpeği*, *Gulliver'in Seyahatleri*, *Atını Sürüp Giden Kadın*, *Quinx ya da Kusursuz Adamın Öyküsü*, *Türkiye'de Şark Garp* ve *Amerikan Tesirleri II*, *Moby Dick*, *Erewhon*, *Ustanın Dersi*, *Canavar*, *Rip Van Winkle*.

Bu kitabı dehasına hayran olduğum NATHANIEL
Hawthorne'a ithaf ediyorum.

1. Bölüm

Puslu Görüntüler

İsmael deyin bana. Birkaç yıl önce, tam olarak ne kadar önce olduğunu boş verin, cüzdanımda beş kuruş yokken ve karada beni özel olarak ilgilendiren hiçbir şey olmadığı için bir yelkenliyle biraz dolaşıp dünyanın sulu kısmını göreyim diye düşündüm. Bu, benim kafamı dağıtma ve bünyemi düzenleme yöntemimdir. Ne zaman suratım asılsa, ruhumda nemli ve yağmurlu bir kasım hüküm sürse, ne zaman farkında olmadan cenaze levazımatçılarının önünde dursam ve rastladığım her cenazenin ardına takılsam, özellikle içimdeki sıkıntılar ne zaman beni kısıkıvrak yakalasa ve sokaklara çıkıp bile bile insanların kafalarına birer tane patlatmaya ancak güçlü terbiyem sayesinde engel olabilsem, işte o zaman en kısa zamanda denize açılma vaktimin geldiğini anlarım. Bu benim tüfeğim ve mermimdir. Cato¹ süslü laflar ederek

1. Marcus Porcius Cato Uticensis (MÖ 95-46): Romalı devlet adamı. İçsavaşta Caesar yenilince onun yönettiği dünyada yaşamamak ve ona kendisini affetme yüceliğini bahşetmemek için intihar etti. (Ç.N.)

kendini kılıcının üstüne atar, bense sessizce gemiye bine-
rim. Bunda şaşılacak bir şey yoktur. Bir bilebilseler, aslın-
da erkeklerin hemen hemen hepsi kendi çapında şu ya
da bu zaman okyanus için benimle aynı duyguları bes-
lerler.

İşte şurada, mercan kayalıklarıyla çevrili Hint adala-
rı gibi rıhtımlarla kuşatılmış Manhattan'lıların ada şeh-
ri... Ticaret onu dalgalarıyla sarmalar. Sağlı sollu sokakla-
rın hepsi suya çıkar. Şehrin en dip noktası, birkaç saat
öncesine kadar karadan gözükmeyen, dalgaların yıkadığı
ve rüzgârların serinlettiği mendirekteki Batarya'dır.¹ Ora-
da denizi seyreden şu yığınlara bakın.

Rüya gibi bir Şabat öğleden sonrası şehrin etrafını
dolanın. Corlears Hook'tan Coenties Slip'e oradan da
Whitehall'un yanından kuzeye. Ne görüyorsunuz? Ses-
siz gözcüler gibi şehre dağılmış, okyanus hülyalarına da-
lıp gitmiş binlerce faninin dikilip durduğunu. Kimi ka-
zıklara dayanmış, kimi rıhtımın ucunda oturmuş, kimi-
leri Çin'den gelen gemilerin küpeştelerine bakıyor, kimi-
leri sanki denizi daha iyi gözetlemek için yukarıda çatı-
larda. Ama bunların hepsi kara adamı; hafta içinde sıva
ve çitalar içinde hapsolmuş – tezgâhlara bağlanmış, sıra-
lara çivilenmiş, yazı masalarına yapışmış. Nasıl oluyor
bu? Yok mu oldu yeşil alanlar? Ne işleri var bunların
burada?

Ama bakın! İşte doğrudan suya ulaşmak için yürü-
yen, görünüşe bakılırsa denize atlamaya giden kalabalık-
lar geliyor. Tuhaf! Karanın en ucuna varmak dışında hiç-
bir şey onları tatmin etmeyecektir, şuradaki ardiyelerin

1. Manhattan'ın güney ucu 17. yüzyıldan beri Battery Park olarak bilinir. Bura-
da şehri denizden gelen saldırılara karşı korumak için askeri bir batarya bulu-
nurdu. (Ç.N.)

gölgeli korunaklarında gezinmek onlara yetmeyecektir. Hayır. İçine düşmeden suyun gidebilecekleri kadar yakınına gitmeliler. Ve orada dururlar – sıra sıra, küme küme. Hepsi iç bölgelerden, anayollardan ve ara yollardan, sokaklardan ve caddelerden gelirler – kuzeyden, doğudan, güneyden ve batıdan. Ama sonunda hepsi burada birleşir. Gemilerin pusula iğnelerinin manyetik etkileri midir onları buraya çeken, söyleyin bana.

Şimdi, diyelim kırsaldasınız; göllerle dolu bir yaylada. Hangi yolu seçerseniz seçin, bu yol sizi büyük olasılıkla bir dere boyunca aşağıya götürür ve akıntının yanında bir birikintiye ulaştırır. Bu işte bir sihir vardır. En derin hülyalara dalmış, akli beş karış havada bir adamı alın, o adamı iki ayağı üzerine kaldırın, yürümeye başlasın, sizi kaçınılmaz bir şekilde suya götürecektir – sanki o bölge tamamen suyla kaplıymış gibi. Büyük Amerikan çölünde susuz kalırsanız ve olur da kafiye bir metafizik profesörü varsa bu deneyi yapmayı bir deneyin. Evet, meditasyon ve suyun sonsuza dek ayrılmaz bir ikili olduğunu herkes bilir.

İşte bir sanatçı. Size tüm Saco Vadisi'ndeki en olağanüstü, en koyu gölgeli, en sessiz, en büyüleyici romantik manzara parçasının resmini yapmak istiyor. Kullandığı temel öge nedir? İşte şurada ressamın, oyuk gövdelerinin içinde inzivaya çekilmiş biri ve bir çarmıh varmış gibi görünen ağaçları duruyor; şurada çayırları uyukluyor ve orada sığırları uyukluyor; ötedeki kulübeden uykulu bir duman tütüyor. Bir yol ormanların derinliklerine kıvrılarak ilerleyip yamaçları maviliklere bürünmüş tepelerin birbirinin üzerine katlanan sıralarına ulaşıyor. Manzara ne kadar dingin uzanırsa uzansın ve şu çam ağacı, yapraklarını çobanın kafasına ne kadar pıtır pıtır dökerse döksün, çobanın gözü önündeki büyülü dereye takılıp kalmadıkça hepsi nafiye. Haziranda diz boyu kaplan leylak-

ları arasında kilometrelerce yürüyebileceğiniz Praries'e gidin, eksik olan tek güzellik nedir? Su. Orada tek damla su yoktur. Eğer Niagara kumdan bir şelale olsaydı onu görmek için binlerce mil gider miydiniz? Tennessee'nin zavallı şairi eline aniden iki avuç gümüş geçtiğinde son derece gereksinim duyduğu bir palto almakla Rockaway Plajı'na yürüyerek bir yolculuk yapmak arasında neden kararsız kaldı? Neden içinde diri bir ruhu olan hemen her zinde, sağlıklı oğlan şu ya da bu zaman denize gitmek için çıldırır? Yolcu olarak ilk seyahatinizde sizin ve geminizin artık karadan görünmeyecek kadar uzaklaştığı size ilk kez söylendiğinde neden öylesine gizemli bir titreşim hissettiniz? Neden eski Persler denizi kutsal sayarlardı? Neden Yunanlar denize ayrı bir tanrı verdiler, hem de Jove'un öz kardeşini. Bunların hepsinin kesinlikle bir anlamı var. Hatta pınarda gördüğü ıstıraplı, tatlı görüntüyü yakalamak için suya atlayan ve boğulan Narkissos'un öyküsünün daha da derin bir anlamı var. Ama işte o görüntünün aynısını, biz kendimiz bütün nehirlerde ve okyanuslarda görürüz. Bu, hayatın yakalanamaz hayaletinin görüntüsüdür ve bu her şeyin anahtarındır.

Şimdi, görüntüm bulanmaya ve akciğerlerimden sesler duymaya başladığımda denize açılma alışkanlığım olduğunu söylerken bundan denize bir yolcu olarak açıldığım anlamının çıkarılmasını istemem. Çünkü yolcu olarak gitmek için insanın bir çantası olmalıdır ve bir çanta da içinde bir şey yoksa bir paçavradan başka bir şey değildir. Ayrıca yolcuları deniz tutar, kavgacı olurlar, geceleri pek uyumazlar ve genel bir kural olarak hoş vakit geçirmezler – hayır, asla yolcu olarak gitmem; deneyimli bir denizci olmama rağmen filo ya da gemi kaptanı olarak da gitmem. Bu mevkilerin şan ve şöhretini onlardan hoşlananlara bırakırım. Kendi açımdan bütün bu onurlu, saygıdeğer uğraşlardan, çabalardan, sıkıntılarının

her türlüünden tiksinirim. Gemilerle, üç, iki, tek direkli yelkenlilerle ve daha bir sürü şeyle ilgilenmeden ancak kendime bakabilirim. Bir aşçı olarak gitmeye gelince, aşçı güvertede bir nevi gemi zabiti olduğundan bu işte büyük bir şan şöhret olduğunu kabul etmekle beraber –pişirilip güzelce yağlandığında ve uygun şekilde tuzu biberi konduğunda kızartılmış kümes hayvanlarına karşı benden daha saygılı, hatta hürmetle bahsedecek birisi de olmamakla birlikte– yine de hiçbir zaman kümes hayvanlarını pişirmeyi hayal etmedim. Eski Mısırlıların kızarmış kümes hayvanı ve nehir atı¹ etine karşı olan putperest düşkünlüğü nedeniyle bu hayvanların mumyalarını ancak piramit denilen büyük pişirme evlerinde görürsünüz.

Ben denize açıldığımda basit bir denizci olarak giderim, yelkenin tam önünde, aşağıda başkasarasının tam altında ve yukarıda babafingo direğinde. Bana bazı emirler verip beni çayırdaki mayıs çekirgeleri gibi direktten direğe hoplattıkları doğrudur. İlk başta böyle bir şey yeterince tatsızdır. İnsanın gururuna dokunur, özellikle Van Rensselaer'ler veya Randolph'lar veya Hardicanute'ler gibi yerleşik bir toprak ailesine mensupsanız. Hele ki eğer elinizi zift fıçısına sokmadan² hemen önce bir köy okulunda tanrı gibi bir okul müdürlüğü yapıyor ve çocukların en uzunlarını bile önünüzde put gibi durduruyordusanız. Sizi temin ederim ki okul müdürlüğünden gemiciliğe geçiş keskin bir değişimdir ve buna katlanmak ancak Seneca'yla stoacılar da görülen güçlü kadercilikle mümkün olur. Ama bu bile zamanla geçer.

1. Hipopotam. (Ç.N.)

2. Gemi tahtalarını sudan ve halatlarını hava koşullarından korumak için kullanılan zift sürme görevi acemi gemicilere verildi. (Ç.N.)

Ya zorba bir kaptan bozuntusu bir süpürge alıp güverteleri süpürmemi emrederse ne olacak? Bu gurursuzluk ne anlama gelir yani ne kadar önemlidir Yeni Ahit'in ölçülerinde? O an için o yaşlı zorbanın emirlerine harfiyen ve saygıyla boyun eğdiğim için Başmelek Cebrail'in benim hakkımda kötü düşüneceğini mi sanırsınız? Hem hangimiz köle değiliz ki? Söyleyin bana. Öyleyse bu yaşlı kaptanlar bana ne kadar emir yağdırsalar da ne kadar itip kaksalar da bunun bir sorun oluşturmadığını düşünürüm, herkesin fiziksel ya da metafizik anlamda şöyle ya da böyle aşağı yukarı aynı muameleyi gördüğünü bilmenin huzurunu duyarım, böylece evrensel olarak bu itip kakmaları herkes birbirine aktarır ve birbirinin sırtını sıvazlayıp mutlu olur.

Yine, ben her zaman bir denizci olarak denize çıkarım çünkü zahmetlerim için bana para öderler, oysaki yolculara tek bir kuruş ödediklerini duymadım. Aksine yolcuların kendilerinin ödemeleri gerekir. Ve ödemekle ödenmek arasında dünya kadar fark vardır. Ödeme işi belki de şu iki bahçe hırsızının¹ üzerimize yıktığı en rahatsız edici sıkıntıdır. Ama ya *ödenmek*, onunla ne kıyaslanabilir? Paranın bütün dünyevi kötülüklerin anası olduğuna yürekten inandığımızı ve paralı birinin asla cennete giremeyeceğini düşünürsek insanın şehirdeki faaliyetleri karşılığında para kazanması gerçekten acayıptır. Kendimizi ne kadar da mutlulukla bırakırız lanetlenmenin kucağına!

Son olarak, başkasarasının sağlıklı egzersizleri ve tertemiz havası nedeniyle denize her zaman denizci olarak çıkarım. Çünkü bu dünyada önden gelen rüzgârlar, kıçtan gelen rüzgârlardan çok daha baskındır (ya-

1. Âdem ile Havva. (Ç.N.)

ni, Pythagoras'ın¹ kurallarını asla çiğnemezsiniz), böylece zabıt güvertesindeki filo kaptanı havasını başkasarasındaki denizcilerden ikinci el olarak alır. O ilk kendi soluduğunu düşünür ama öyle değildir. Tıpkı aslında sıradan insanlar liderlerini yönettiği halde liderlerinin bundan pek kuşkulanmaması gibi. Denizi birçok kez ticaret gemilerinde denizci olarak kokladıktan sonra balina avına çıkmanın da nereden aklıma estiğini en iyi yanıtlayabilecek olan, beni sürekli gözetim altında tutan, gizlice izleyen ve anlaşılmaz bir şekilde etkileyen kadehin görünmez polisidir. Benim bu balina avına çıkışım kuşkusuz Tanrı tarafından uzun zaman önce alnıma yazılan büyük programın bir parçasıdır. Bu, büyük gösterilerin arasında bir nevi kısa bir ara, bir solo olarak ortaya çıktı. Sanırım afişin bu kısmı şöyle görünüyormuş:

*“Birleşik Devletler Başkanlığı İçin
Çekişmeli Büyük Seçim”*

“İSMAEL DİYE BİRİNİN BALİNA AVI SEYAHATI”
“AFGANİSTAN'DA KANLI SAVAŞ”

Başkaları büyük trajedilerin müthiş bölümlerine, hoş komedilerin kolay bölümlerine ve sulu komedilerin neşeli bölümlerine yerleştirilirken, Kaderler denen bu sahne amirlerinin, beni neden bu balina avı seyahatlerinin uyduruk bölümlerine koyduklarını size tam olarak açıklayamam – tam olarak açıklayamam, ama şimdi koşulları anımsadığımda, kararımı kendi tarafsız iradem ve titiz değerlendirmem sonucu aldığım yanılmasıyla beni aldatmaktan başka, oynadığım bölümü oynatmaya iten ve bana çeşitli şekillerde gizlenmiş ola-

1. Pythagoras gaz yaptığı için fasulye yenmemesini salık vermiştir. Melville balina gemilerinin ön taraflarındaki küçük tuvaletlerle ilgili espri yapıyor. (Ç.N.)

rak kurnazca sunulan sebepleri ve dürtüleri biraz sezebiliyorum.

Bu dürtülerin içinde en önemlisi büyük balinanın kendisinin karşı konulmaz düşüncesiydi. Böylesine müthiş ve gizemli bir canavar bende müthiş bir merak uyandırıyordu. Sonra ada gibi koca kitlesini dolandırdığı vahşi ve uzak denizler, balinanın eşi bulunmaz, tarifi olanaksız tehlikeleri, bunlara eşlik eden binlerce muhteşem Patagonya görüntüsü ve sesi de aklımı çeldi. Başkaları için belki de böyle şeyler pek teşvik edici olmaz ama bana gelince ben uzaktaki şeylere duyulan arzunun bitmek bilmeyen işkencesi altındayım. Yasak denizlere yelken açmaya ve vahşi topraklara çıkmaya bayılırım. Güzel olan şeyleri ıskalamadan şiddeti hem kolayca algılarım hem de onunla dost olurum –bana izin verirlerse tabii– çünkü insanın birlikte kaldığı yerdeki yoldaşlarıyla arkadaşça ilişkilerde olması iyi bir şeydir.

Bu nedenlerle bu balina avı yolculuğuna çok memnun oldum; büyülü dünyanın su kapakları ardına kadar açılmıştı ve beni amacıma yönlendiren vahşi düşüncelerde, tam ortalarında koca kafalı bir hayaletin karlı bir zirve gibi durduğu sonsuz bir balina alayı, ruhumun derinliklerine işlemiştir.

2. Bölüm

Heybe

Eski heybeme bir-iki gömlek tıktırdım, heybemi koltuğumun altına sıkıttırdım ve Boynuz Burnu ve Pasifik'e doğru yola koyuldum. O eski, güzelim Manhatta şehrini geride bırakıp beklendiği gibi New Bedford'a

vardım. Nantucket'a giden küçük yelkenli postanın çoktan ayrıldığını ve ertesi pazartesiye kadar oraya varmanın bir yolu olmadığını öğrenince büyük bir hayal kırıklığı yaşadım.

Balina avcılığının acılarına ve cefalarına aday olan gençlerin çoğu yolculuklarına başlamak için tam da bu New Bedford'a geldikleri halde benim böyle bir şey yapmaya hiç mi hiç niyetim yoktu. Ben bir Nantucket teknesine binmek dışında bir şey düşünmüyordum çünkü bu eski, ünlü adıyla ilişkili olan her şeyde benim çok hoşuma giden güzel, şamatalı bir taraf vardı. Ayrıca New Bedford'ın son zamanlarda yavaş yavaş balina avcılığı işini tekeline almasına ve bu konuda zavallı Nantucket'ın şimdi New Bedford'un çok gerisinde kalmasına karşın, Nantucket bu işin ilk başladığı yeri –Kartaca'nın Sur'u– ilk ölü Amerikan balinasının karaya çıkarıldığı yer. Bu yerli balina avcıları –Kızılderililer– sanki Nantucket'tan başka bir yerden mi kanolarına binip bu Leviathan'ı¹ kovalamaya gittiler? Hikâyeye göre, cıvadradan zıpkınlamayı deneyecek kadar yaklaştıklarını anlamak için gemilerine başka yerlerden yükledikleri kaldırım taşlarını balinalara fırlatan maceracı ilk küçük şalopa sanki Nantucket'tan başka bir yerden mi kalktı?

Şimdi gideceğim liman için gemiye binmeden önce New Bedford'da geçireceğim bir gece, bir gün ve bir gece daha olduğu için bu sırada nerede yiyip yatacağım konusunda endişelenmeye başladım. Güven vermemek bir yana, çok karanlık, kasvetli ve neşesiz bir geceydi, insanı ısırın bir soğuk vardı. Kimseyi tanımıyordum. Kaygılı kancalarla² ceplerimi yokladım ve yalnızca birkaç parça

1. İlk olarak Eski Ahit'te söz edilen deniz canavarı. Melville, kitap boyunca balinaları tanımlamak için bu terimi kullanır. (Ç.N.)

2. Parmaklar. (Ç.N.)

gümüş bulup çıkardım. Böylece omzumda çantamla iç karartıcı bir sokağın ortasında durmuş kuzeydeki kasvetle güneydeki karanlığı kıyaslariken, “İsmael,” dedim kendi kendime, “nereye gidersen git, bu gece aklınla nerede kalmaya karar verirsen ver sevgili İsmael, kesinlikle fiyatını sormayı ihmal etme ve çok da seçici olma.”

Duraksayan adımlarla sokakları arşınladım ve “Çapraz Zıpkınlar” levhasının yanından geçtim ama orası aşırı pahalı ve şık gözüktü. Daha ileride “Kılıçbalığı Hanı”nın parlak kırmızı pencerelerinden gelen ışık huzmeleri öylesine coşkuluymuş ki hanın önündeki sıkıştırılmış karı eritmiş gibiydi çünkü diğer yerlerdeki buzlaşmış kar, asfalt gibi bir kaldırım şeklinde otuz santim kalınlığındaydı – ayağımı bu sert çıkıntılara çarpmak beni canımdan bezdiriyordu çünkü zorlu ve acımasız kullanımdan botlarımın tabanı acınılacak kadar berbat durumdaydı. Aşırı pahalı ve şık diye düşündüm tekrar, bir an için durup sokaktaki göz kamaştırıcı parıltıyı izleyip içeriden gelen bardakların çınlamasını dinlerken. “Devam İsmael,” dedim sonunda, “duymuyor musun? Çekil kapıdan. Yamalı botların yolu kapatıyor.” Böylece devam ettim. İçgüdülerimle beni suya götüren sokakları izledim çünkü en keyiflisi olmasa da en ucuz hanlar kuşkusuz oradaydı.

Ne kasvetli sokaklar! Her iki yanda ev değil de karanlık bloklar vardı ve sanki bir mezar içinde dolanan mumlar gibi şurada burada bir mum görülüyordu. Gecenin bu saatinde, haftanın son gününde şehrin bu bölümü neredeyse tamamen ıssızdı. O anda kapısı davetkâr bir şekilde açık duran alçak, geniş bir binadan çıkan dumanlı bir ışıkla karşılaştım. Sanki halka açık bir yermiş gibi özensiz bir görünüşü vardı, girdiğimde ilk iş olarak verandadaki kül sandığına tosladım. “Hah!” diye düşündüm havada uçuşan parçacıklardan nefesim daralarak, “Bu küller şu yıkılmış şehir Gomorra’dan mı? Ama ya ‘Çapraz Mızraklar’

ve ‘Kılıçbalığı?’ – O zaman bu ‘Tuzak’ın tabelası olmalı.” Ama kendimi topladım ve içeriden yüksek bir ses duyunca içerideki ikinci kapıyı itip açtım.

Sanki büyük Kara Meclis¹ Tofet’ta² toplanmıştı. Yüz siyah surat, oturdukları sıralarından dönüp bana baktı, ötede kara bir lanet meleği minberde bir kitaptan parçalar paralıyordu. Burası bir zenci kilisesiydi ve vaizin metni, karanlığın karalığı ve oradaki ağlama, inleme ve dış gıcırdatması hakkındaydı. “Hah İsmael!” diye mırıldandım girmekten vazgeçip “Tuzak” tabelasında sefil bir eğlence.

İlerleyerek sonunda rıhtımdan pek de uzak olmayan bir yerde dışarıya sızan loş bir ışığa geldim ve ne idüğünü belirsiz bir gıcırta duydum; kafamı kaldırıp baktığımda kapının üstünde üzerinde beyaz boyayla yukarıya doğru dümdüz çıkan puslu bir püskürtünün belli belirsiz betimlendiği ve altında “Püskürten Balina Hanı – Peter Coffin³” yazan, sallanan bir tabela gördüm.

Tabut... Püskürten Balina... Bu bağlamda oldukça uğursuz işaretler diye düşündüm. Ama söylediklerine göre bu Nantucket’ta sık rastlanan bir isimdi ve sanırım bu Peter da oralı bir göçmendi. Işık gayet loş ve o an için yer yeterince sessizdi, küçük harap binanın kendisi de sanki yangın bölgesinden buraya taşınmış gibi gözüküyordu ve sallanan levhada da bir nevi fukaralığın hışımına uğramış bir gıcırta vardı ki buranın ucuz gecelemeler ve nohut kahvesinin en iyisi için en uygun yer olduğunu düşündüm.

Tuhaf bir yerdi – bir tarafı sanki felçli gibi hüzünlü

1. İskoç kralı Robert’in 1320 yılında kendisini öldürmeyi amaçlayan suikastçılara karşı topladığı meclis. (Ç.N.)

2. Eski Ahit’te adı geçen bu şehrin sakinleri çocukları canlı canlı yakarak kurban etmişlerdi. Kelime aynı zamanda cehennem anlamında da kullanılır. Eski Ahit, “Yeremya”, 7:31. (Ç.N.)

3. (İng.) Tabut. (Ç.N.)

bir şekilde yan yatmış piramit çatılı eski bir binaydı. Şu sert poyrazın zavallı Paul'ün¹ savrulan teknesindekinden daha beter bir uğultuya yol açtığı sivri bir köşede idi. Aslında içeride yatmadan önce ayaklarını ateşe uzatıp ısıtan biri için poyraz son derece tatlı bir esintidir. Eserlerinden yalnızca günümüze ulaşan bir kopyasına sahip olduğum eski bir yazar, "Poyraz denen şu şiddetli rüzgârı değerlendirirken," der, "ona dondurucu soğğun dışarıda kaldığı bir pencereden bakmakla her iki yanda dondurucu soğğun bulunduğu, ölüm denen ruhun yegâne camcı olduğu, çerçevesi bile olmayan bir pencereden bakmak muazzam bir fark yaratır." Bu bölüm aklıma gelince gerçekten doğru diye düşündüm – kara harfler,² sen iyi düşünürsün. Evet, bu gözler pencere ve şu benim vücudum da bina. Kırıkları ve çatlakları kapatmamaları, orayı burayı biraz tiftikle tıkamamaları ne fena. Ama artık tadilat için çok geç. Kâinat tamamlanmış, duvar taşı yerleştirilmiş ve bir milyon yıl önce yongaları taşınmış. Şuradaki zavallı Lazarus,³ yastık niyetine kullandığı kaldırım taşında dişleri zangırdayıp, titreye titreye çaputlarını silkelerken iki kulağına paçavralar tıkayıp ağzına bir mısır koçanı yerleştirse bile bu şiddetli poyraza engel olmaz. "Poyraz!" der yaşlı Dives⁴ kırmızı ipek pelerininin içinde – (daha sonra daha kırmızı bir pelerini oldu) Vay, vay! Ne hoş dondurucu bir gece! Orion nasıl da parlıyor, ne güzel Kuzey ışıkları! Bırakın insanlar sonu gelmeyen seralarının Doğu yaz iklimlerinden söz etsin, bana

1. Malta açıklarında havarilerden Pavlus'un gemisini tehdit eden sert rüzgâr. (Ç.N.)

2. Ortaçağ'da kullanılan gotik harfler. (Ç.N.)

3. Acımasız zengin, cehennem ateşinde yanarken meleklerin cennette İbrahim Peygamber'in kucağına taşıdığı dilenci. (Ç.N.)

4. Lazarus ve zengin adam mesesindeki zengin adam. (Ç.N.)

kendi kömürlerimden kendi yaz gecelerimi yapma şerefini verin.

Ama Lazarus ne düşünür? Morarmış ellerini büyük Kuzey ışıklarına uzatarak ısıtabilir mi? Lazarus burada olmaktansa Sumatra’da olmayı istemez miydi? Uzaklarda ekvator çizgisinde bir yerde boylu boyunca uzanmayı tercih etmez miydi? Tabii, tabii, hey Tanrım! Cehennem dibine mi gitmek lazım bu dondurucu soğuktan kaçmak için?

Lazarus’un şurada Dives’in kapısı önünde kaldırımda karaya oturması bir buzdağının Maluku Adaları’ndan¹ birine demir atmasından çok daha muhteşemdir. Ama Dives’in kendisi, o da donuk nefeslerden yapılmış bir buz sarayında bir çar gibi yaşar ve Yeşilaycı bir derneğin başkanı olarak yalnızca yetimlerin ılık gözyaşlarını içer.

Bu kadar zırvalama yeter, artık balina avına çıkıyoruz, önümüzde avlanacak daha çok balina var. Donmuş ayaklarımızdan buzları kazıyalım ve bakalım bu “Püskürten Balina” ne menem bir yermiş.

3. Bölüm

Püskürten Balina Hanı

Piramit çatılı Püskürten Balina Hanı’na girdiğinizde kendinizi lanetlenmiş eski bir teknenin küpeştesini anımsatan, eski moda lambrili, geniş, alçak, biçimsiz bir girişte bulursunuz. Bir yanda asılı olan devasa yağlıboya tablonun her tarafı öylesine islenmiş ve örşelenmiştir ki bir-

1. Endonezya’nın doğusunda, “Baharat Adaları” olarak da bilinen takımadalar. (Ç.N.)

birine çapraz gelen ışıkların yarattığı şaşırtmacada tabloya baktığınızda ancak çok titiz bir inceleme, tabloya düzenli birkaç gidişgeliş ve diğer müşterileri dikkatlice sorgulama sonucunda amacının ne olduğuna dair bir görüşe varabilirsiniz. Öylesine anlaşılmaz gölgeler ve gölgelikler vardır ki ilk başta neredeyse New England cadı-ları zamanında genç ve hırslı bir sanatçının kaosu çılgınlığını betimlemeye çabaladığını düşünürsünüz. Fakat derin ve ciddi düşünceler ve tekrar tekrar kafa yormalar sayesinde ve özellikle girişin arkasına doğru olan küçük pencereyi açarak nihayet böyle bir fikrin, çılgın da olsa o kadar da mesnetsiz olmadığı sonucuna varırsınız.

Ama insanı en çok şaşırtan ve kafasını karıştıran, tablonun ortasında tarifi olanaksız maya gibi bir şeyin üzerinde yüzen üç mavi, soluk, dikey çizginin tepesinde asılı duran uzun, toparlak, uğursuz siyah bir şeyin kütesiydi. Gerçekten sınırlı bir adamın dikkatini dağıtacak kadar çamurlu, vıcık vıcık, karmaşık bir tabloydu. Öte yandan bu muhteşem tablonun, ne anlama geldiğini keşfetmeye ister istemez ant içene kadar önünde çakılıp kalmanıza yol açan, bir çeşit belirsiz, tam ulaşılamayan, hayal edilemeyen bir yüceliği de vardı. Arada sırada parlak ama ne yazık ki aldatıcı bir fikre kapılıyordu insan. Azgın bir gece yarısı fırtınasında Karadeniz. Dört asal elemanın doğal olmayan savaşı. Mahvolmuş bir fundalık. Hyperbo-reoi'den¹ bir kış manzarası. Zaman nehrinin buzlarının kopması. Ama bütün bu düşünceler önünde sonunda tablonun ortasındaki olağanüstü şeye götürüyordu insanı. Bu şeyin ne olduğu bir keşfedilse gerisi kolay. Ama bir dakika, bunun devasa bir balığa hafif bir benzerliği yok mu? Hatta büyük Leviathan'ın ta kendisine?

1. Kuzey rüzgârının ardındaki hayali güneş ve bereket ülkesi. (Ç.N.)

Aslında sanatçının tasarımı şöyle gözüküyordu: Bu, kısmen bu konuyla ilgili olarak konuştuğum birçok yaşlının görüşlerinin birleştirilmesine dayandırdığım son teorimdir. Bu tablo müthiş bir fırtınada bir *Cape-Horner*'¹ temsil eder, yalnızca dağılmış yelkenleriyle direklerinin gözüktüğü yarı batmış gemi debelenmekte ve gemide bahar temizliğini hedefleyen çileden çıkmış bir balina üç direğin ucuna asılmak için müthiş bir savaş vermekte.

Bu girişin karşı duvarı boydan boya ne Hıristiyanlığı ne de Yahudiliği kabul eden vahşilere ait gibi duran bir dizi sopa ve mızrakla kaplıydı. Bazıları fildişi testerelere benzer biçimde parlayan dişlerle bezeliydi; bir kısmının üzerinde küme küme insan saçları vardı; bir tanesi orak biçimindeydi ve kocaman sapıyla birlikte, uzun kollu bir orakçının taze biçtiği çimen üzerinde açtığı boşluğa benziyordu. Baktıkça insan titriyordu ve hangi canavar yamyamın ve vahşinin böylesine parçalayıcı, korkunç bir aletle ölüm hasadına gidebilmiş olduğunu düşünüyordu. Bunların arasında tümü kırık dökük ve çarpık çurpuk, paslanmış balina mızrakları ve zıpkınları da vardı. Bazılarının tarihi önemi vardı. Bir zamanlar uzunken artık vahşice kırılıp ortasından çarpılmış mızrakla elli yıl önce Nathan Swain gündoğumundan günbatımına kadar on beş balina öldürmüştü. Ve şimdi bir burguya dönmüş şu zıpkın Java denizlerinde fırlatılmış ve onu sırtında taşıyan balina yıllar sonra Blanco Burnu açıklarında öldürülmüştü. Zıpkın ilk olarak kuyruktan girmiş, bir insanın vücuduna batıp ilerleyen bir iğne gibi balinanın sırtında on iki metre yol almış ve sonunda sırtında bulunmuş.

Bu karanlık girişi geçip ortasında eskiden muhtemelen etrafı şöminelerle çevrili büyük bir baca olan alçak

1. Boynuz Burnu'nu dolanacak kadar zorlu bir seyahati gerçekleştirebilecek gemi. (Ç.N.)

kemerli yerden ilerleyince herkesin oturduğu salona gelirsiniz. Burası, tepesindeki alçak yerleşimli hantal kirişler ve altındaki keçeleşmiş tahtalarla öylesine karanlık bir yerdir ki sanki köşeden demirlemiş, şiddetle sarsılan eski bir teknenin alçak güvertesine, hem de uğuldayan bir gecede ayak bastığınızı düşünürsünüz. Bir kenarda üzeri, içleri bu koca dünyanın en uzak köşelerinden toplanmış eşine az rastlanır tozlu güzelliklerle dolu kırık cam kâselerle bezeli uzun, alçak, raf gibi bir masa duruyordu. Odanın öbür ucundan doğru balina¹ başından bozma uyduruktan bir bar çıkıyordu. Uyduruktan da olsa balinanın çenesinin devasa kemerli kemiği oradaydı, o kadar genişti ki altından bir fayton geçebilirdi. İçinde, üzerinde eski karafllar, şişeler ve fiçilerin sıralandığı kırık dökük raflar vardı ve süratle yok edebilen bu çenelerin içinde lanetlenmiş Yunus Peygamber'e benzeyen (gerçekten de adama bu adı takmışlardı), çökmüş yaşlı bir adam koşuşturuyor, denizcilere para karşılığı memnuniyetle çılgınlık ve ölüm satıyordu.

İçine zehrini boşalttığı bardaklar iğrençti. Dışarıdan gerçek bir silindir gibi gözüксе de içine bakınca iğrenç yeşil, şişe dibi kalınlığındaki cam, aldatıcı bir koni şeklinde aşağı doğru hileci bir dibe ilerliyordu.² Bu soyguncu kadehlerin etrafı, içine kaba saba kazınmış yuvarlak çemberlerle çevriliydi. *Bu çizgiye kadar doldurursan borcun yalnızca bir penny, şuna kadar bir penny daha ve böylece tam doldurup bir şiline yuvarlayabileceğiniz "Boynuz Burnu" ölçüsü.*

1. Grönland balinasının bulunduğu *balaenidae* familyası içindeki *eubalaena* sınıfindan, Kuzey Atlantik, Kuzey Pasifik ve güney denizinde bulunan, giyim eşyalarındaki balen yapımında kullanıldığı için çubuklu adı verilen, büyük kafalı, üç türü bulunan siyah balina. Bunların öldürülmesi ya da avlanması doğru bulunduğu için balina avcıları "doğru balina" adını takmışlardır. (Y.N.)

2. Görünenden daha az içki sunmak için başvurulan bir hile. (Ç.N.)

İçeri girer girmez bir masanın etrafında toplanmış, loş ışıkta balina kemiği ya da dışından yapılmış süs eşyalarından örnekler inceleyen denizciler buldum. Han sahibini arayıp ona bir oda istediğimi söylediğimde cevap olarak hanın tamamen dolu olduğu, boş tek bir yatak olmadığı cevabını aldım. “Ama dur,” diye ekledi alnına vurarak, “bir zıpkıncının battaniesini paylaşmaya bir itirazın yoktur, değil mi? Sanırım balina avına çıkıyorsun, öyleyse böyle şeylere alışman gerekir.”

Ona bir yatakta iki kişi uyumaktan hiç hoşlanmadığımı ve eğer mutlaka gerekirse bunun zıpkıncının kim olduğuna bağlı olduğunu ve onun (hancının) gerçekten de benim için başka yeri yoksa ve zıpkıncı da kesinlikle uygunsuz biri değilse, böylesine berbat bir gecede tuhaf bir kasabada daha fazla dolanmaktansa düzgün bir adamın battaniesinin yarısına katlanmayı tercih edeceğimi söyledim.

“Ben de öyle düşünmüştüm. Tamam, otur. Yemek? Yemek istiyor musun? Yemek şimdi hazır olacak.”

Battery'deki bir bank gibi her tarafı oyulmuş eski bir sıraya oturdum. Bir ucunda düşüncelere dalmış bir denizci eğilmiş, çakısıyla iki bacağı arasındaki bölmeyi itinayla süslüyordu. Pupa yelken bir gemi yapmaya çalışıyordu ama bana kalırsa pek de doğru dürüst bir şey becerebilmiş değildi.

Nihayet dördümüz, beşimiz yandaki odaya yemeğe çağırıldık. İzlanda kadar soğuktu –hiç ateş yoktu– hancı masrafı karşılayamadığını söyledi. Her biri eriyip donmuş bir mum üstüne oturmuş içyağından iki kasvetli mum dışında hiçbir şey yoktu. Mecburen gocuklarımızın önünü ilikleyip yarı donmuş parmaklarımızla kaynar bir yudum çay götürdük dudaklarımıza. Ama yemek en kralındandı – yalnızca et ve patates değil mantı da vardı, aman Tan-

rım! Akşam yemeği için mantı! Yeşil gocuklu genç bir adam mantılar hakkında iğrenç şeyler söyledi.

“Oğlum,” dedi hancı, “bu gece kesinlikle ölümcül kâbuslar göreceksin.”

“Hancı,” diye fısıldadım, “zıpkıncı bu değil, değil mi?”

“Ah, hayır,” dedi, bir nevi şeytani gülümsemeyle, “zıpkıncı, esmer tenli bir adam. Asla mantı yemez, asla – yalnızca biftek yer ve az pişmişini sever.”

“Vay canına,” dedim. “Nerede bu zıpkıncı? Burada mı?”

Yanıt, “Çok geçmeden gelir,” oldu.

Elimde olmadan bu “esmer tenli” zıpkıncıdan kuşkulandırmaya başladım. Her halükârda eğer en nihayetinde beraber uyuyacaksak onun benden önce soyunup yatağa girmesi gerektiğine karar verdim.

Yemek bitip, yemektekiler bar odasına geri döndüklerinde ne yapacağımı bilemediğimden gecenin geri kalanını gözlemci olarak geçirmeye karar verdim.

O anda dışarıdan sanki isyan çıkmış gibi bir gürültü geldi. Hancı yerinden fırlayıp, “Bu Katil Balina’nın mürettebatı. Bu sabah onu açıkta gördüm, üç yıllık yolculuk ve dolu bir gemi. Yaşasın millet, şimdi Fiji’den son haberleri alacağız!” diye bağırды.

Girişten deniz çizmelerinin sesi geldi, kapı ardına kadar açıldı ve içeri bir grup yabancı denizci doluştu. Kalın gözcü paltolarına bürünmüş ve kafaları yün başlıklarla örtülü, her tarafı yamalı, yırtık pırtık ve sakalları buzdan kaskatı olmuş bir halde Labrador’dan kopup gelmiş bir ayı sürüsüne benziyorlardı. Gemilerinden henüz inmişlerdi ve bu ilk girdikleri yerdı. Tabii ki dosdoğru, buruş buruş, yaşlı Yunus’un hepsine ağzına kadar dolu birer bardak içki koyduğu görev yerine, balinanın ağzına –bara– dümen kırdılar.

Birisi kötü bir soğuk algınlığından yakınınca Yunus

ona ne kadar uzun sürerse sürsün veya ister Labrador açıklarından ister bir buz adasının kuvvetli havasından kapılmış olsun, her nevi soğuk algnlığı ve nezle için mükemmel bir deva olduğuna yemin ettiği cin ve şekerkamışı şurubundan zift gibi bir iksir hazırladı.

İçki, denizden yeni gelen en namlı ayyaşlarda bile her zaman görüldüğü üzere kısa sürede başlarına vurdu ve büyük bir yaygara kopararak hoplayıp zıplamaya başladılar.

Fakat birinin biraz uzakta durduğunu, ayık kafasıyla denizci arkadaşlarının neşesini berbat etmek istemiyor gibi görünmekle beraber, diğerleri kadar gürültü çıkarmaktan da sakındığını gözledim. Bu adam derhal ilgimi çekti ve deniz tanrıları onun yakında benim gemici yoldaşım olacağını alnıma yazdığından (bu öyküde yalnızca uyku arkadaşım olsa da) burada onun kısa bir tarifine girişeceğim. Tastamam bir seksen boyundaydı, heybetli omuzları ve koferdam¹ gibi bir göğsü vardı. Böylesine esmerlik görmemiştim. Koyu esmer ve yanık yüzüyle tezat oluşturan beyaz dişleri göz kamaştırıyor, gözlerinin derin gölgelerinde ona pek de mutluluk verir gibi gözükmeyen anılar yüzüyordu. Sesinden bir Güneyli olduğu hemen anlaşılıyordu, hoş endamından Virginia'daki Alleghanian Sıradağları yöresinden olduğunu düşündüm. Arkadaşlarının şamatası zirve yaptığında bu adam dikkat çekmeden sıvıştı ve denizde yoldaşım olana kadar bir daha onu görmedim. Ancak birkaç dakika içinde gemici arkadaşları yokluğunu fark etti ve anlaşılan, bir sebepten onların en sevdiklerinden biri olduğu için, "Bulkington! Bulkington nerede?" diye bağıştılar ve onu bulmak için handan dışarı fırladılar.

Saat dokuz sularıydı ve bu vahşi eğlenceden sonra

1. Gemilerin yan tarafında su seviyesinin altındaki onarımları gerçekleştirmek için yapılmış su geçirmez bölme. (Ç.N.)

oda neredeyse doğal olmayacak kadar sessiz görüldüğünden kendimi denizciler gelmeden hemen önce aklıma gelen bir plandan dolayı kutlamaya başladım.

Hiç kimse bir yatakta iki kişi yatmayı tercih etmez. Hatta kendi kardeşiyle bile. Nedendir bilmem ama insanlar uyurken kendi mahremiyetinde olmak ister. İş tanımadık bir yabancıyla, tuhaf bir handa tuhaf bir kasabada uyumaya gelince hele bir de bu yabancı bir zıpkıncıysa insanın itirazı katlanır. Ayrıca bir denizci olarak benim başkalarından daha fazla, bir yatakta iki kişi yatmamı gerektiren akla yatkın hiçbir sebep de yoktu çünkü denizciler denizde, bekâr kralların karada yattığından daha fazla çift kişi yatmazlar. Tabii ki aynı yerde hep birlikte yatarlar ama herkesin kendi hamağı vardır ve herkes üzerine kendi battaniyesini örter ve kendi postu içinde uyur.

Bu zıpkıncı hakkında düşündükçe onunla birlikte uyuma fikrinden giderek daha çok tiksindim. Bir zıpkıncı olduğundan çarşaflarının da iç çamaşırlarının da doğru dürüst olmadığını, hele kesinlikle en iyisinden olmadığını düşünmek haksızlık olmazdı. Her yanım seğirmeye başladı. Ayrıca geç olmuştu ve benim bu zıpkıncım efendi bir adam olsaydı şu anda gelip yatağa yollanıyor olurdu. Gece gelip üstüme yıkıldığını düşünün bir – hangi rezil delikten geldiğini nereden bilebilirim?

“Hancı! Zıpkıncıyla ilgili fikrimi değiştirdim. Onunla yatmayacağım. Buradaki sırayı deneyeceğim.”

“Nasıl istersen. Döşek olarak sana bir masa örtüsü bile veremeyeceğim için üzgünüm ama burası oldukça zorlu, sert bir tahtadır,” dedi, üzerindeki budak ve çentikleri elleyerek. “Ama dur bir dakika, oymacı ustası. Şurada barda bir marangoz rendem var – bekle, seni rahat ettireceğim.” Böyle deyip rendeyi getirdi ve önce eski ipek mendiliyle tozunu aldıktan sonra sırtarak bir may-

mun gibi yatağımı kuvvetle rendelemeye başladı. Rendenin demiri ortadan kaldırılamayacak bir çentiğe gele- ne kadar talaşlar sağa sola uuştu. Hancıya Tanrı aşkına durmasını, yatağın benim için yeterince yumuşak olduğunu ve dünyanın rendesini de yapsa bir am kalasından nasıl olup da kuşty bir yatak yapılacağını anlamadığı- mı söyledim. Yeni bir sırtışla talaşları toplayıp odanın ortasındaki büyük sobaya atarak kendi içine koyuldu ve beni derin düşüncelerimle baş başa bıraktı.

Sıranın boyunu ölçtüm ve otuz santim kısa olduğu- nu gördüm ama bu bir sandalyeyle halledilirdi. Ama otuz santim de dardı ve odadaki diğer sıra, rendelenenden yaklaşık on iki santim daha yüksekti yani hizalamak ola- naksızdı. İlk sırayı duvardaki tek boş yere uzunlamasına yerleştirdim, sırtımı yerleştirebilmek için arada kk bir boşluk bıraktım. Ama hemen ardından pencerenin altın- dan üzerime öylesine bir soğuk hava geldiğini fark ettim ki hele bir de çürük çarık kapıdan gelen bir cereyanla, pencereden gelen karşılaşıp ikisi bir arada geceyi geçir-meyi planladığım yerin hemen yakınında bir dizi kk hortumlar oluşturduğu için bu plan asla işlemezdi.

Zıpkıncıyı şeytan alsın diye düşündüm ama dur ba- kalım, ben tez davranarak kapıyı içeriden kilitleyip yata- đı girsem ve kapı yıkılsa da uyanmasam olmaz mıydı? Fena fikir gibi gzkmyordum ama tekrar düşününce vazgeçtim. Çünkü ertesini sabah ben odadan başımı uzatır uzatmaz zıpkıncının beni yere yıkmak için girişte hazır beklemeyeceğini kim bilebilirdi?

Yine de etrafıma bakıp bir başkasının yatağında yatmadan dayanılabilir bir gece geçirme şansımın olma- dığını görerek, neticede bu tanınmadık zıpkıncıya karşı mazur görülmeyecek önyargılar besliyor olabileceğimi düşünmeye başladım. “Biraz bekleyeceğim,” diye düşün- dm, “ok geçmeden damlayacaktır. O zaman onu iyice

incelerim ve belki de sonunda çok iyi yatak arkadaşı oluruz, kim bilir?”

Ancak handa kalan diğerleri birer ikişer gelip yattıkları halde benim zıpkıncıdan eser yoktu.

“Hancı,” dedim, “bu ne biçim bir adam – hep böyle geç saatlerde mi gelir?” Saat tam on ikiyi vurmuştu.

Hancı tekrar gevrek gevrek kıkırdadı, benim kavrayamadığım bir şey tarafından gıdıklanıyor gibiydi. “Hayır,” diye yanıtladı, “genellikle erkencidir –erken yatar erken kalkar– evet, erken kalkıp yol alan birisidir. Ama bu akşam işportaya çıktı, anlarsın ya, onun geç kalmasına neden olan şey nedir bilmiyorum, eğer kafasını sata-mamışsa.”

“Kafasını satmak mı? Bu nasıl bir hikâye, benimle kafa mı buluyorsun?” dedim tepem atarak. “Yani bu zıpkıncının bu mübarek cumartesi akşamı veya daha doğrusu pazar sabahı, kasabada dolanıp kafa sattığını mı söylemeye çalışıyorsun, hancı?”

“Aynen öyle,” dedi hancı, “ben de ona burada satamayacağını, piyasada stok fazlası olduğunu söyledim.”

“Neyin?” diye bağırdım.

“Kafaların tabii ki dünyada çok fazla kafa yok mu?”

“Ben sana söyleyeyim ne olduğunu, hancı,” dedim oldukça sakın bir şekilde, “maval okumayı bıraksan iyi olur, safın teki değilim.”

“Değilsindir herhalde,” dedi bir çomak çıkarıp bir kürdan yontarak, “ama eğer zıpkıncı kafasına çamur attığını duyarsa senin için pek de hoş olmaz sanırım.”

“O kafasını kırarım ben,” dedim, hancının bu garip saçmalıkları karşısında öfkelenerek.

“Zaten kırık,” dedi.

“Kırık,” dedim –“*kırık* mı demek istiyorsun?”

“Kesinlikle ve satamamasının nedeni de bu sanırım.”

Hem yazın tarihinin başyapıtlarından hem de Amerikan edebiyatının en büyük klasiklerinden biri kabul edilen *Moby Dick*, bir yanıyla çılgınca saplantılı bir adamın deniz kadar büyük, deniz kadar tehlikeli bir bilinmeze karşı yürüttüğü kötücül savaşın hikâyesidir. Ancak yalnızca beyaz balina *Moby Dick*'le Kaptan Ahab'ın mücadelesini anlatan bir macera romanı, balina avcılığıyla ilgili bir bilgi derlemesi değil, aynı zamanda yazarın yaşam, ölüm ve Amerika hakkında ömrü boyunca geliştirdiği düşüncelerinin bütünüdür. İncelikli bir mizahla mitolojinin iç içe geçtiği anlatı, gerçekçiliğiyle de insanlık tarihinin bir döneminin belgesi niteliğindedir. Epik ve lirik boyutlarının yanı sıra psikolojik ve simgesel katmanlarıyla da gittikçe derinleşen yapıt Melville'i bir sonraki yüzyılın modern yazarlarının öncülü haline getirmiştir.

Dünya klasiklerinin başyapıtlarından biri olan *Moby Dick*'i, Can Ömer Kalaycı'nın titiz araştırmalarıyla notlandığı nitelikli çeviriyle okurlarımıza sunuyoruz.

#dünyaklasikleri #amerikanklasikleri #beyazbalina #doğaylamücadele #balinaavcılığı
#mitoloji #modernizm

